

EU:n elpymisrahasto (tulonsiirtorahasto)¹

25.01.2021

VTT, KTM Tuomas Malinen
VTT Peter Nyberg
VTT Heikki Koskenkylä
FT Eija-Riitta Korhola
DI, KTM Stefan Törnqvist
KTM, MBA Sami Miettinen
Valtiot. kand. Manolis Huuki

Käymme tässä raportissa tiivistäen läpi, mikä EU:n ehdottama ”elpymisrahasto” käytännössä on, ja mitä se tarkoittaa Suomelle ja suomalaisille. Raporttimme tarkoitus on tarjota aiheesta riippumatonta tietoa kansalaisille, ja herättää keskustelua.

Syistä, jotka selviävät jäljempänä on elpymisrahaston tärkeimpiä vaikutuksia tulojen siirto jäsenmaiden välissä. Siksi olemme, muodollisuuksista välittämättä, päättäneet kutsua rahastoa tulonsiirtorahastoksi. Käytännössä rahasto avaa tien fiskaaliunioniin.²

Pääkohdat:

- Ehdotetun rahaston koko on €750 miljardia, joista €390 mrd. jaetaan tukina ja €360 mrd. lainoina.
- EU:n ottama velka maksetaan takaisin pääosin jäsenmailta kerätyillä korkeammilla jäsenmaksuilla sekä uusilla EU-veroilla vuosina 2028 - 2058.
- Rahaston elvytysvaikutus on todennäköisesti mitätön, koska se suuntaa rahoitusta tuottamattomiin kohteisiin, minkä lisäksi rahasto on väitettyihin vaikutuksiin nähden liian pieni.
- Rahasto rikkoo useita EU:n perussopimuksen artikloja.
- Rahasto tulee päätettäväksi Suomen eduskuntaan todennäköisesti helmikuussa 2021.
- Jos rahasto hyväksytään eduskunnassamme, vie se Suomen tulonsiirtounioniin.
- Rahastosta pääsee pois ainoastaan eroamalla EU:sta.
- Joka tätä kaikkea haluaa vastustaa, on syytä kiireesti viestittää vastustuksestaan kansanedustajille.

¹ Kiitämme, pyynnöstään nimettöminä pysyviä talousalan ja eurooppaoikeuden erityisasiantuntijoita heidän tärkeistä kommentistaan.

² Fiskaaliunionissa jäsenmaat alkavat ottaa laajaa vastuuta toistensa julkisesta taloudesta. Fiskaaliunioniin voi sisältyä finanssipoliittinen tasausmekanismi, yhteinen laaja budjetti, tulonsiirtomekanismi, yhteisellä vastuulla oleva velka ja yhteinen verotus. Katso tarkemmin esim. [EU:n suunta: Kuinka tiivis liitto?](#)

Mikä rahasto on?

Eduskuntakäsittelyyn tulevan ehdotuksen mukaan EU-komissio ottaa, budjettinsa ulkopuolella olevan erillisen rahaston kautta, markkinoilta lainaa enintään 750 mrd. euron edestä ja jakaa varat vuosina 2021-2023 EU:n budjetin kautta jäsenmaille. Varoista jaetaan 390 mrd. euroa lahjoina/tukena ja 360 mrd. lainoina. Jokainen maa laatii komission valvoman suunnitelman rahojen käytöstä. Jollei suunnitelmaa noudateta, voidaan varojen jako keskeyttää.

EU siis laskee liikkeelle velkaa (ensivaiheessa) 750 miljardia euroa. On vielä epäselvää minkälaisia velkainstrumentteja EU käyttää. Suomi ja muut maat takaavat EU-budjetin kautta velan, ja siten myös EU:n budjettialijäämän tulevan rahoituksen. Ennen kuin jokainen jäsenmaa on parlamentissaan tämän hyväksynyt, rahasto ei voi toimia.

EU maksaa ottamansa velan takaisin jäsenmailta kerättyjen lainojen takaisinmaksujen (pääoma + korot), korkeampien jäsenmaksujen ja/tai EU-tasoisten uusien veron avulla. Uudet EU-maiden kansalaisten, epäsuorasti tai suoraan, maksamat verot voisivat koskea esimerkiksi digitaloutta ja muovin tai hiilen käyttöä.³

Jäsenmaat ovat käytännössä yhdessä vastuussa varojen takaisinmaksusta, mutta niiden omissa budjeteissa lisävelka ei silti näy. Esimerkiksi Suomessa elvytysrahaston ottamaa velkaa ei tällä hetkellä huomioida budjetissa, mutta sen osittainen palautus huomioidaan – melko käsittämättömästi – tulona (”saamme kaksi miljardia”). Ilmeisesti ajatuksena on, että se maksetaan takaisin ”sitten joskus”.

Suomen osuus rahaston veloista on yhteensä n. 6½ mrd. euroa mikä maksetaan takaisin korkoineen alkaen vuodesta 2028 aina vuoteen 2058 saakka. Rahastossa ei toisin sanoen ole lähtökohtaisesti kyse lyhyt- tai väliaikaisesta muutoksesta EU:n toimintaan. Rahaston tuista Suomi saa noin 2,7 mrd. euroa. Tuki maksetaan lähivuosina, mutta koko velka korkoineen maksetaan suomalaisten tulevilla tuloilla, eli veroilla.

Voidaan arvioida, että Suomen maksuosuus rahastosta tulee korkoineen, jotka alkavat juosta heti kun velka on otettu, ja maksuineen asettumaan 7 ja 8 miljardin euron väliin. Tämä on kuitenkin vain arvio, koska EU:n myöntämien lainojen korkoa ei vielä tiedetä, eikä ole tiedossa, ottaako Suomi EU:n tarjoamaa lainaa. Alustavien tietojen mukaan EU:n lainojen korko olisi korkeampi kuin mitä Suomi itse maksaisi velasta, joka olisi otettu omissa nimissämme.

Jäsenmaan ajautuessa maksukyvyttömäksi muiden maiden vastuu rahastosta saa sopimuksen mukaan nousta korkeintaan kaksinkertaiseksi. On kuitenkin lähtökohtaisesti

³ EU suunnittelee mm. digiveron asettamista kansainvälisille teknologia yrityksille, kuten Google. Näiden palvelut voisivat siis olla kalliimpia EU-kansalaisille tai yritykset saattaisivat jopa rajoittaa pääsyä joihinkin palveluihin. Sama koskee mahdollisia hiili- tai muita ympäristöveroja, jotka erittäin todennäköisesti nostaisivat energian tai muiden EU-kansalaisten tuotteiden ja/tai palvelujen hintoja. EU:n kansalaiset siis todennäköisesti maksavat kaikki uudet EU-tason verot, tavalla tai toisella.

selvää, että rahaston velalle on aina löydettävä maksaja. Jollei valtioille sovittua maksukattoa ylitetä jonkin jäsenmaan ajautuessa maksukyvyttömyyteen, joutuvat kansalaiset maksajiksi jollain toisella tavalla, kuten korkeampina EU-veroina/-maksuina tai pidempiaikaisina korollisina lainoina, jotka maksetaan verotuloistamme.

Maksujen maksimiraja pitää siten vain, jos jäsenvaltiot eivät ajaudu maksuvaikkeuksiin seuraavien kolmenkymmenen vuoden aikana. Ottaen huomioon, että viimeisten kymmenen vuoden aikana viisi euromaata (Espanja, Irlanti, Kreikka, Kypros ja Portugali) on ajautunut maksuvaikkeuksiin, tätä oletusta ei voida pitää realistisena.

Rahaston myöntämät avustukset

390 miljardin euron lahjoitusosuudesta jaetaan 312,5 miljardia alla esiteltävien kriteereiden mukaan. Loput 77,5 miljardia euroa kanavoidaan erilaisten rahastojen, kuten maaseudun kehittämisrahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kautta.⁴

70 % rahaston 312,5 miljardin euron avustuksista jaetaan väestömäärän, (käänteisen) asukasta kohden mitatun bruttokansantuotteen sekä vuosien 2015 - 2019 työttömyysasteen mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että köyhät, väestöltään suurimmat jäsenmaat, joissa on ollut korkea työttömyys vuosina 2015-2019, saavat suurimmat avustukset. Loppujen 30 % avustuksien jakokriteerit ovat: vuoden 2020 BKT:n pudotus, vuosien 2020 ja 2021 BKT:n kokonaispudotus, (käänteinen) asukasta kohden mitattu bruttokansantuote ja väestömäärä.

Rahaston jakoperusteet eivät toisin sanoen edes pääosiltaan yritä kattaa korona vaikutuksia, vaan kyseessä ovat suorat tulonsiirrot rikkailta köyhemmille ja talusasiansa huonosti hoitaneille jäsenmaille. Tämän vuoksi rahaston oikeampi nimitys olisi **tulonsiirtorahasto**, koska siihen (tulonsiirtoihin) se ensisijaisesti pyrkii. Käytämme rahastosta tästä eteenpäin tätä nimeä.

Komission ehdotuksen perusteella suurimmat avustuksien saajat olisivat (vuosina 2021-2023):⁵

- Italia: €65 mrd. (n. 7 % valtion 2020 budjetista)
- Espanja: €59 mrd. (n. 11 % valtion 2020 budjetista)
- Ranska: €37 mrd. (n. 3 % valtion 2020 budjetista)
- Puola: €23 mrd. (n. 10 % valtion 2020 budjetista)
- Kreikka: €16 mrd. (n. 18 % valtion 2020 budjetista)
- Viro: €1 mrd. (n. 10 % valtion 2020 budjetista)

Summat ovat monissa valtavia suhteutettuna niiden budjetteihin, etenkin kun huomioidaan että 70 % (€218,75 mrd.) avustuksista maksetaan vuosina 2021-22 ja loput (€93,75 mrd.) vuonna 2023.⁶ Rahat pitää käyttää vuoden 2026 loppuun mennessä. Tämä

⁴ Katso lisätietoja [Euroopan komission](#) sivuilta.

⁵ Tiedot: [Euroopan komissio](#) ja [Ameco -tietokanta](#).

⁶ Katso lisätietoja: [Euroopan komissio](#).

raha on tulossa valtioille niiden jo käynnistämien massiivisten velkaelvytysoperaatioiden päälle. Tämänkin vuoksi on epätodennäköistä, että EU-rahoille löytyy tuottavia investointikohteita (ks. tarkemmin alla).

Koska useimmat maat saavat lainarahaan markkinoilta hyvin halvalla, on todennäköistä, että komission tarjoama suhteellisen korkeakorkoinen lainaraha ei niitä suuresti kiinnosta. Kaikki jäsenmaat saavat myös tällä hetkellä lainaa kriisien hoitoon vuonna 2012 perustetusta Euroopan vakausmekanismista (EVM) negatiivisella korolla. Koska lainaan liittyy ehtoja, joissa vaaditaan talousuudistuksia, EVM:n tarjoama laina ei ole kiinnostanut koronakriisistä eniten kärsiviä maita.⁷

Sitäkin suurempi on ollut kiinnostus tulonsiirtorahaston tarjoamaan lahjarahaan, joka ei maksa mitään eikä sitä tarvitse koskaan palauttaa. Esimerkiksi Espanja ja Italia ovat jo budjetoineet rahaston varat, ennen kuin rahastosta on edes päätetty jäsenmaiden kansallisissa parlamenteissa.

Koska rahaston lahjaosa on verrattain pieni (alle 3 % EU:n BKT:sta), ehdotuksia rahoituksen ja erityisesti tulonsiirtojen määrän kasvattamiseen ja keston pidentämiseen on odotettavissa. Voidaan myös perustellusti olettaa, että yllä mainitut maat odottavat saavansa EU:lta tulonsiirtoja myös jatkossa.

Mitä rahasto pyrkii tekemään?

Rahaston julkilausuttu tarkoitus on elvyttää euromaiden talouksia lisäämällä investointeja mm. ilmasto- ja digitaaliseen talouteen edistäviin kohteisiin. Tavoitteena on sekä talouden elvyttäminen että muodissa olevien yhteiskunnallisten tavoitteiden edistäminen investointeja suuntaamalla. Komissio käyttääkin rahastosta nimeä ”*Next Generation EU*”. EU:n olettamuksen mukaan rahaston avulla työttömyys laskee, taloudellinen ja poliittinen vakaus lisääntyy, kasvu ja hyvinvointi paranevat ja velka voidaan maksaa takaisin aikanaan ongelmitta.

EU, Suomi mukaan lukien, epäilemättä tarvitsee lisää investointeja kansainvälisesti kilpailukykyisen tuotannon lisäämiseksi. Tällaisia investointeja eivät kuitenkaan ole enää pitkään aikaan rajoittaneet rahoituksen puute tai sen kalleus. Varsinkin suuret yritykset ovat voineet helposti rahoittaa kannattavia investointeja laskemalla liikkeelle matalakorkoisia velkakirjoja kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Pienten yritysten pankkirahoituksen saatavuuskin on helpottunut, vaikkei samassa määrin.⁸

Yritysten investointitoiminnan vähenemisen keskeiseksi syyksi vuosien 2007-2008 finanssikriisin jälkeisenä aikana arvioidaan usein yritysten toimintaympäristön

⁷ On [esitetty](#), mutta ei komission osalta vahvistettu, että tulonsiirtorahaston tukeen liitettäisiin ehtoja, jotka vaatisivat rakenteellisia uudistuksia. Jos näin on, jää ihmettelemään, miksei elvytyshanketta yhtä hyvin olisi voitu rakentaa EVM:n puitteissa? Italian hallituksen kaatumisen taustalla oli osaltaan EVM:n lainojen ehdollisuus. Katso tarkemmin esim. [Talouselämä](#).

⁸ Yritysten rahoituksen saatavuus olisi parantunut ja halventunut ilman valtioille tarkoitettua rahastoakin, jos aikanaan suurin elkein ehdotettu ja sittemmin unohdettu pääomaunioni olisi toteutettu.

epävarmuus. Euroopassa pankkisektori ei myöskään koskaan ole kunnolla toipunut finanssikriisistä.⁹ Kasvavat poliittiset jännitteet ja koronaviruksen torjumisen taloudelliset seuraamukset ylläpitävät epävarmuutta, mikä pitää yritysten investointihalukkuuden edelleen alhaisena. Samalla Euroopan keskuspankin, EKP:n, ja muiden keskuspankkien erittäin elvyttävä rahapolitiikka (hyvin alhaiset korot) on lisännyt niin kutsuttujen zombieyritysten määrää; ne eivät investoi, koska ne eivät pysty kattamaan velanhoitomenojaan liikevoitostaan.¹⁰

Tulonsiirtorahasto perustuu ajatukseen, että julkisen vallan rahoitus ja valvonta tarvitaan suositun yhteiskuntapolitiikan kannalta ”hyväksyttävien” investointien aikaansaamiseksi yksityisellä sektorilla. Koska yritykset joka tapauksessa toteuttavat kannattaviksi kokemansa investoinnit, tukee elvytysrahasto siten etenkin kannattamattomia tai erityisen riskialttiita yksityisiä sijoituksia julkisella rahalla. Niiden yhteiskunnallinen arvo riippuu siitä, ovatko poliittiset päättäjät arvioineet yhteiskuntien tulevat tarpeet oikein vaiko ei. Voidaan esittää perusteltuja epäilyjä, että juuri poliittiset johtajat olisivat hyviä arvioimaan oikein yhteiskunnan investointitarpeet. Komission on ylipäättään erittäin vaikea valvoa, että rahat menevät edes oikeisiin kohteisiin.

Jäsenmaissa yritykset tai julkiset yhteisöt tulevat todennäköisesti esittämään elvytysrahoilla tuettaviksi etupäässä hankkeita, jotka muutenkin aiotaan toteuttaa, mutta jotka eivät vielä ole käynnistyneet. Jos nämä toteutetaan elvytysrahoilla, on rahaston tavoitteet nimellisesti saavutetut, vaikka yritykset käyttäisivät näin vapautetut rahoitusvaransa muuhun. Jos varat käytetään taseen vahvistamiseen tai osingonjakoon, jää työllisyysvaikutus lyhyellä aikavälillä syntymättä. Tällöin elvytysraha on yksinkertaisesti lisäys vastaanottajien käytettävään tuloon eikä viime kädessä vaikuta juurikaan hyväksytyjen hankkeiden kokonaismäärään.

Käyttäessään rahaston varoja julkisiin investointeihin valtio tukee kotimaista kysyntää samalla tavalla kuin jos olisi sen tehnyt itse hankkimilla lainavaroilla. Koska kaikki EU-maat saavat tällä hetkellä edullista lainaa rahoitusmarkkinoilta ja koska EVM tarjoaa EU-valtiolle tällä hetkellä lainaa negatiivisella korolla, rahastolla ei ole mitään taloudellisia perusteita.

Elvyttääkö rahasto todella?

Tulonsiirtorahaston julkilausuttu idea on, että jäsenvaltiot tukirahoillaan synnyttävät nimenomaan viranomaisten taholta ”hyväksyttäviä” investointeja ja toimintaa, jotka eivät muuten olisi nähneet päivänvaloa. Tämä kiihdyttäisi kasvua ja parantaisi työllisyyttä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

⁹ Katso esim. [Euro area bank bailout policies after the global financial crisis sowed seeds of the next crisis](#) (VoxEU).

¹⁰ ”Zombieyritys” on yritys, joka pysyy pystyssä vain halvan velkarahoituksen turvin. Katso tarkemmin esim. [The dangerous zombie infestation \(of the world economy\)](#) (GnS Economics), ja siinä mainitut lähteet.

Kuten yllä on selitetty, käytännössä lisärahoitus tulee todennäköisesti kohdistumaan heikkotuottoisiin yksityisiin tai pelkästään julkisiin hankkeisiin. Niiden vaikutus kasvuun ja työllisyyteen on vähäinen ja hidas. Taloutta elvyttävää vaikutusta ei voidakaan taata.

Rahasto on myös pieni suhteessa EU:n jäsenmaiden talouksiin (vähän yli 5 % EU:n vuoden 2019 bruttokansantuotteesta). Rahasto on myös pieni verrattuna EKP:n ylläpitämään ja valtioiden menoja mahdollistavaan ”rahavyöryyn”, jonka se on toteuttanut erilaisten velkakirjojen osto-ohjelmien kautta.¹¹ Rahasto ei myöskään ratkaise euroalueen perusongelmaa, joka on Italian (ja Espanjan) julkisen velan kestävä taso.

Jotkut valtiot saavat siis liian paljon rahaa kerralla investoidakseen ne tuottavasti, mutta rahasto ei myöskään pyri ratkaisemaan tiettyjen jäsenmaiden pitkäaikaisia talousongelmia eikä sen kokoluokka riitä näiden maiden ylivelkaantuneisuuden hoitoon.¹² Rahasto onkin paradoksaalisesti yhtä aikaa sekä liian iso että liian pieni. Tämä epäsuhta luonnollisesti heikentää sen elvyttävää vaikutusta, joka vain kannustaa taloutensa huonosti hoitaneita maita vaatimaan jatkossa lisää tulonsiirtoja. Tämän vuoksi rahastosta todennäköisesti tulee pysyvä osa EU:ta.

Kiireellisemmäksi kuin yritysten investointien edistäminen voi useissa jäsenmaissa nousta pankkien maksukyvyyn varmistaminen. Euroopan pankkiviranomaisen johtaja, Jose Manuel Campa, totesi toukokuussa, että rahaston 500 miljardin tuolloin avustuksina jaettavaksi suunniteltu osa pitäisi käyttää kokonaisuudessaan Euroopan pankkien pääomittamiseen.¹³ Tällaista lausuntoa pankkivalvojalta voidaan pitää erittäin poikkeuksellisenä, ja hyvin huolestuttavana. Pelkästään Italian pankkien pääomittustarpeeksi arvioitiin kesällä 300-400 miljardia euroa. Summa on nyt todennäköisesti merkittävästi suurempi. Eurooppaa uhkaa pankkikriisi.

Rahaston varsinainen tarkoitus onkin aivan toinen (tulonsiirtomekanismin luominen) kuin EU-talouksien ratkaiseva elvyttäminen, ja sen elvytyskykyä voidaan perustellusti pitää hyvin vaillinaisena. EU:n esittämä arvio, että rahasto johtaisi Euroopan talouskasvun merkittävään nopeutumiseen, on paikkaansa pitämätön ja tarkoituksellisesti harhaanjohtava.

Mitä rahasto todella tekee?

Tulonsiirtorahaston todellinen merkitys on, että se muuttaa EU:n toimintaperiaatteita. Se lisää EU-jäsenmaiden yhteisvelkaa ja niiden välisiä tulonsiirtoja. Se myös sitoo

¹¹ Niissä Euroopan keskuspankki (EKP) ostaa valtioiden ja myös joidenkin yritysten velkakirjoja. Maaliskuussa julkaistun pandemiahätärahautusohjelman (PEPP) puitteissa EKP on ostanut yli 753 miljardin edestä velkakirjoja (vuoden 2020 loppuun mennessä). PEPP ohjelman puitteissa on tarkoitus ostaa velkakirjoja, nykytiedon mukaan, 1850 miljardin euron edestä. Muiden osto-ohjelmien puitteissa EKP oli vuoden 2020 loppuun mennessä ostanut velkakirjoja yli 2900 miljardin euron edestä.

¹² Pitkäaikaisen talousongelmien ratkaisu vaatisi, että rahaston varojen saannille olisi ehtona laajat rakenteelliset uudistukset, kuten työmarkkinoiden toiminnan joustavoittaminen ja eläkejärjestelmien uudistaminen. Näiden vaikutukset myös näkyisivät vasta pidemmän ajan kuluttua. Avustuksia saavien maiden voidaan myös olettaa vastustavan tällaisia ehtoja voimakkaasti.

¹³ Katso [Reuters](#).

muutettuja toimintaperiaatteita vastustavat jäsenmaat uusilla maksuvelvoitteilla lujemmin uuteen EU:hun. Se lisäksi perustavalla tavalla muuttaa EU:n tulonsiirtojen luonnetta, mitkä aikaisemmin ovat koostuneet lähinnä EU-tason maataloustuista.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artikla [125 toteaa](#), että:

Unioni ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita jäsenvaltioiden keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että EU ei saa vastata jäsenvaltioiden budjettialijäämistä, eli se ei saa jakaa niille tulonsiirtoja, kuten avustuksia, valtion maksuaseman parantamiseksi. Käytännössä tämä kieltää fiskaaliunionin synnyttämisen, missä maat alkaisivat ottaa laajaa vastuuta toistensa julkisen talouden hoidosta.¹⁴

Ehdotetun rahaston varat maksetaan valtioille, mikä vapauttaa niiden budjeteista varoja muuhun toimintaan. Rahat myös jaetaan ensisijaisesti perustuen maiden välisiin talouseroihin. Kyseessä on siis **puhdas tulonsiirto**. Tätä asiaa ei voi taloustieteellisesti kiistää. Sen takia rahasto rikkoo SEUT:n artiklaa 125.

EU:n perussopimusten [artiklan 310](#) mukaan budjetin tulojen ja menojen on oltava tasapainossa. Tämä tarkoittaa, ettei budjetin menopuolta saa rakentaa velalle, niin kuin ehdotetussa rahastossa on tapahtumassa.

[Artiklan 122](#) mukaan perussopimusten periaatteista voidaan poiketa esimerkiksi ”luonnonkatastrofien tai poikkeuksellisten tapahtumien” seurauksena. Juuri tähän mahdollisuuteen on komissio nyt vedonnut. Oikeusoppineet esim. Saksassa ovat kuitenkin huomauttaneet,¹⁵ että artikla on kyseenalainen peruste tulonsiirtorahastolle, koska se koskee katastrofiapua yksittäisten maiden kohdalla. EU:n budjetin rakentamista velalle ei voi sillä perustella.

Juha Jokela, Markku Kotilainen, Teija Tiilikainen ja Vesa Vihriälä toteavat EU:n suuntaa hahmotelleessa, vuonna 2014 julkaistussa raportissaan, että *uusien rakenteiden [fiskaaliunionin] luominen edellyttää muutoksia perussopimukseen*.¹⁶ Tätä aikaisemmin selkeänä pidettyä tulkintaa, johon perustuslakivaliokuntamme kesäkuussa 2020 yhtyi,¹⁷ ollaan nyt käsittämättömällä tavalla ohittamassa sekä komissiossa että hallituksessamme.

Rahasto myös palkitsee suuria, jo kauan talouspoliittisesti huonosti onnistuneita jäsenmaita, kuten varojen jakokriteereistä käy ilmi. Siinäkin mielessä rahastossa on kyse tulonsiirtounionin (ts. fiskaaliunionin) luomisesta EU:n sisälle. Yllä mainitut perussopimuksen kiellot tukevat käsitystä, ettei yksikään jäsenmaa ole tähän sitoutunut EU:hun liittyessään.

¹⁴ Katso tarkemmin [EU:n suunta: Kuinka tiivis liitto?](#) sivut 85-110.

¹⁵ Katso: [Das Finanzpaket wird der EU um die Ohren fliegen](#).

¹⁶ [EU:n suunta: Kuinka tiivis liitto?](#) sivu 85.

¹⁷ Katso [PeVL 16/2020](#).

Miten rahastosta pääse pois?

Mikään ei viittaa siihen, että jäsenmaiden talouspolitiikka olisi radikaalisti muuttumassa tulonsiirtoja ja rahoitusavun tarvetta vähentävään suuntaan. Edessä onkin todennäköisesti lisää kriisejä, jotka käytettäneen rahaston käyttöön pidentämiseen ja laajentamiseen. Muun muassa Saksan sosiaalidemokraatit sekä EKP:n pääjohtaja Christine Lagarde ovat jo ehdottaneet, että rahastosta tulee pysyvä osa EU:ta.

Olisi sinisilmäistä olettaa, että nämä painavat puheenvuorot EU:ssa ohitettaisiin, ja että kriisejä ei tulisi jatkossa lisää. Rahastoa tulnaisiin hyvin todennäköisesti käyttämään myös jatkossa, eli siitä tulisi pysyvä osa EU:ta. Tämä herättää kysymyksen, miten siitä pääsisi pois?

Koska rahasto luodaan tavallisella EU-asetuksella, se sitoo jokaista jäsenmaata niin kauan kun asetus on voimassa ja maa on EU:n jäsen. EU-komission antama asetus astuu voimaan ilman, että maiden parlamentit säätävät siitä lakia.

Vaikka itse rahasto syntyy asetuksella ja jäsenmaiden määränemmistön kannatuksella, vaatii päätös sen rahoittamisesta, eli rahaston kyvystä ottaa velkaa, jäsenmaiden yksimielisyyttä ja siten jokaisen maan parlamentin hyväksynnän. Jos yksikin jäsenmaa kieltäytyy rahaston rahoittamisesta, rahasto ei voi ottaa yhteisvastuullista velkaa. Rahastoa haluavien jäsenmaiden pitäisi tällöin viime kädessä luoda rahasto EU-säädösten ulkopuolella esim. maiden välisellä sopimuksella. Tästä keskusteltiin Puolan ja Unkarin vastustaessa rahaston ehtoihin kirjattua oikeusvaltioperiaatetta.

Koska rahasto on perustettu EU-asetuksella, siitä ei voi erota sen jälkeen, kun se on perustettu ja sen rahoitus on hyväksytty kansallisessa parlamentissa. Ero rahastosta olisi mahdollista vain EU-eron yhteydessä, jolloin eroavalla maalla joka tapauksessa vaadittaisiin jo tehtyjen sitoumusten hoitamista (kuten Britannialta Brexitin tapauksessa).

Suomelle tämä tarkoittaa, että jos rahastolle hyväksytään rahoitus eduskunnassamme, pääsemme siitä eroon ainoastaan eroamalla EU:sta. Maksuista emme välttämättä pääse eroon edes silloin, koska olisimme niihin eduskunnan päätöksellä sitoutuneet. Käytännössä rahastosta eroaminen vaatisikin sekä EU-eron että maksukyvyttömäksi julistautumisen.

Varmin tapa ”erota” rahastosta ja vähentää riskiä joutua vähitellen kasvavien tulonsiirtopäätösten kohteeksi, onkin olla hyväksymättä sen rahoitusta eduskunnassamme. Eduskunnan tulevanikin vastustuskyvyn parantamiseksi olisi hyvä, että jo nykyisestä pitkälle ehtineestä ehdotuksesta käytäisiin vilkas ja kriittinen julkinen keskustelu.

Aikataulu

18.5.2020: Saksan ja Ranskan johtajat ehdottavat rahastoa ”vastauksena koronakriisiin”.

21.7.2020: EU:n johtajat sopivat 750 miljardin euron ”elpymispaketista”.

9.10.2020: Jäsenmaiden EU-suurlähettiläät vahvistavat kantansa Neuvoston kannan rahastoon, mikä mahdollistaa neuvottelun Neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä.

18.12.2020: Neuvosto ja Euroopan parlamentti pääsevät sopuun rahastosta, jota kutsutaan nimellä: *Next Generation EU*.

Tammikuu-helmikuu 2021: Kansalliset parlamentit päättävät hyväksyvätkö ne rahaston rahoituksen (yhteisvelan).

Jos rahasto hyväksytään:

Huhtikuu 2021: Jäsenmaiden pitää toimittaa varojen käyttösuunnitelmansa EU:n komissioon.

Loppuvuosi 2021: Tulonsiirtorahaston varojen jako jäsenmaille alkaa.

Mitä nyt pitäisi tehdä?

Tulonsiirtorahasto (virallisesti: elpymisrahasto) avaan tien fiskaaliunioniin, jossa kansalaistemme tuloja tullaan enenevässä määrin käyttämään muiden EU:n jäsenmaiden talouksien tasapainottamiseen.¹⁸ Tämä poistaisi heikosti talouttaan hoitaneilta jäsenmailta motivaation uudistaa talouksiaan ja kannustaisi niitä jättäytymään taloutensa paremmin hoitaneiden maiden, kuten Suomen, tulonsiirtojen varaan. On täysin selvää, että tähän emme EU:hun liittyessä sitoutuneet.

Koska rahasto muuttaa EU:n toimintaa perustavalla tavalla, ja sitoo maamme vuosikymmeniksi ja ehkä pysyvästi EU:n laajuiseen tulonsiirtounioniin, olisi EU-linjastamme käytävä avoin ja laaja kansalaiskeskustelu. Käytännössä EU:n suunnan muuttuessa näin radikaalisti, rahastosta pitäisi järjestää kansanäänestys.

Vähintäänkin rahastosta pitäisi käydä perusteellinen faktapohjainen poliittinen keskustelu eduskunnassa, jonka jälkeen siitä päätettäisiin perustuslakivaliokunnan määräämällä enemmistöllä. Valitettavasti näyttää siltä, että hallituksellamme tukijoiheen ei ole mitään halua edes avoimeen eduskuntakeskusteluun.

Jokainen lukija voi, ja hänen olisi syytäkin osallistua tulevaan päätökseen kertomalla kantansa kannattamalleen kansanedustajalle. Tämä voi tapahtua joko suoraan, puhelimitse tai sähköpostilla. Aikaa vaikuttamiseen on jäljellä hyvin rajoitetusti.

¹⁸ Katso tarkemmin esim. [EU:n suunta: Kuinka tiivis liitto?](#) sivut: 100-103.

Kirjoittajat:

Tuomas Malinen (valtiotieteen tohtori, kauppatieteiden maisteri) on Helsingin yliopiston taloustieteen dosentti ja riippumattoman, maailmantalouden ennusteisiin ja riskianalyysiin erikoistuneen yhtiön, GnS Economicsin, toimitusjohtaja.

Peter Nyberg (valtiotieteen tohtori) on siirtynyt eläkkeelle valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston ylijohtajan toimesta. Tätä ennen hän toimi pitkään Suomen Pankissa pankki- ja rahoitusmarkkinakysymysten parissa, viimeksi johtokunnan neuvonantajana. Hän on myös työskennellyt Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF).

Heikki Koskenkylä (valtiotieteen tohtori) on toiminut Suomen Pankin rahoitusmarkkina- ja tilasto-osaston sekä sitä ennen tutkimusosaston päällikkönä noin 30 vuoden ajan. Hän oli EU:n ja eurojärjestelmän useiden komiteoiden jäsen vuosina 2000–2008.

Eija-Riitta Korhola (filosofian tohtori) on Suomen pitkäaikaisimpia europarlamentaarikkoja (1999-2014) ja Kokoomuksen entinen varapuheenjohtaja.

Stefan Törnqvist (diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri) on itsenäinen rahoitusmarkkinakonsultti. Tätä ennen hän on toiminut 12 vuotta Ålandsbanken Asset Management Ab:n perustajaosakkaana ja toimitusjohtajana ja sitä ennen 5 vuotta Gyllenberg Asset Management Oy:n osakkaana ja sijoitusjohtajana.

Sami Miettinen (kauppatieteiden maisteri, MBA) on työskennellyt investointipankkiirina ja rahoituksen johtotehtävissä 25 vuotta, joista 12 Lontoossa Credit Suisen, RBS:n, SEB:n, Pöyry Capitalin ja Meritan palveluksessa toteuttaen noin sata kansainvälistä yrityskauppaa, osake- ja listautumisantia, joukkovelkakirjaa ja pankkilainajärjestelyä.

Manolis Huuki opiskelee Turun yliopistossa poliittista historiaa ja on erikoistunut kansainvälisiin suhteisiin sekä sosiaalitieteisiin. Kevään 2020 hän oli opiskelijavaihdossa Yhdysvalloissa perehtyen mm. maan liittovaltiojärjestelmään.

Manolis Huuki opiskelee Turun yliopistossa poliittista historiaa ja on erikoistunut kansainvälisiin suhteisiin sekä sosiaalitieteisiin. Kevään 2020 hän oli opiskelijavaihdossa Yhdysvalloissa perehtyen mm. maan liittovaltiojärjestelmään.